

Stilte Op De Maan

Sommige geheimen wachten voorbij de aarde.

The King of
the Sofa

Stilte Op De Maan

1. Een vlucht zonder vlag

In 1965 bestond de maan nog uit geheimen.

Er waren foto's, natuurlijk. Vlekkerige opnamen waarop kraters in elkaar grepen en schaduwen meer verborgen dan onthulden. Wetenschappers rekenden. Generaals vergeleken raketten. Achter gesloten deuren werd inmiddels ook iets anders gedaan.

Er werd geluisterd.

Kapitein Joris van Dyck wist dat laatste nog niet toen hij zijn dochter beloofde dat hij voor haar verjaardag thuis zou zijn.

Lotte zat aan de keukentafel met een defecte transistorradio voor zich. Acht jaar oud, haar knieën opgetrokken onder haar nachtjapon. Ze had het toestel uit elkaar gehaald omdat de stem van de nieuwslezer telkens verdween.

'Misschien zit er iemand vast,' zei ze.

Joris legde een losse draad terug tegen zijn contact. Een mannenstem vulde de keuken.

'Slecht contact.'

'Dus je moet eerst kijken voor je iets weggooit.'

Hij glimlachte en schroefde de achterkant vast.

Zijn vrouw Els stond bij het aanrecht. Zij vroeg niets zolang Lotte erbij was. Later, toen ze alleen waren, legde ze haar hand op zijn ingepakte reistas.

'Deze keer is het geen gewone testvlucht.'

'Nee.'

'Mag je zeggen waarheen?'

Hij schudde zijn hoofd.

Ze nam haar hand weg.

Dat gebaar zou hem tijdens de hele reis bijblijven.

Drie dagen na de lancering zag hij de maan groeien achter het venster van de Aster-3. Naast hem controleerde Daniel Reed de standen van het moederschip. De Amerikaan was een uitstekende navigator en maakte grappen wanneer hij bang was.

Sinds een uur had hij niets grappigs meer gezegd.

De Aster was gebouwd binnen een afgeschermd Amerikaans-Europees programma dat jarenlang voorrang had gekregen op geld, motoren en mensen. Duizenden technici hadden eraan gewerkt. De lanceringen waren waargenomen, besproken, gefotografeerd. Alleen de werkelijke lading en bestemming waren verborgen gebleven achter verklaringen over militaire proeven.

Op papier vervoerde deze raket meetapparatuur.

In werkelijkheid vervoerde ze twee mannen, een terugkeercapsule en een lander die nauwelijks groter was dan een tuinhuis.

Joris was geselecteerd als testpiloot. Tijdens een eerdere proef had hij een falend toestel aan de grond gekregen door een procedure af te breken die volgens het handboek nog uitgevoerd moest worden. Dat had hem eerst een berisping opgeleverd en vervolgens een uitnodiging voor een gesprek zonder notulist.

Hij had gedacht dat men iemand zocht die durfde.

Nu vroeg hij zich af of men iemand zocht die zweeg.

‘Nog twintig seconden,’ zei Daniel.

Achter de maan verdween de radioverbinding met de aarde. De motor moest daar, buiten bereik van de vluchtleiding, hun snelheid verminderen. Zonder die remmanoeuvre zouden ze langs de maan scheren.

Joris volgde de naald van de brandstofdruk.

De motor sloeg aan. Hun lichamen drukten tegen de riemen. Minutenlang bestond de wereld uit trillingen, cijfers en Daniels afgemeten stem.

Toen hield de versnelling op.

Ze zaten in een baan om de maan.

Pas toen de aarde weer boven de maanrand verscheen, kwam ook de vluchtleiding terug.

‘Aster-3, we ontvangen jullie.’

Dokter Miriam Vervloet. Natuurkundige, hoofd van het wetenschappelijke team en tijdens de belangrijkste manoeuvres hun vaste stem vanaf de grond. Haar kalmte was nooit achteloos. Ze klonk als iemand die ieder woord eerst woog.

Na de gebruikelijke controles vroeg ze hem de richtkijker op sector zeventien te zetten.

Beneden schoof een vlakte voorbij, begrensd door lage heuvels. Joris stelde de kijker scherp.

Langs een kraterrand stonden drie smalle structuren. Hij kon hun vorm niet goed onderscheiden, maar hun schaduwen lagen als de tanden van een kam over de grond.

‘Ik zie uitstekende formaties,’ zei hij. ‘Opvallend regelmatige tussenafstand.’

De stilte duurde langer dan de normale vertraging in de verbinding.

‘Kun je dat vastleggen?’

Hij maakte foto’s.

‘Zijn dit de gesteentelagen waarvoor we gekomen zijn?’

‘We willen betrouwbare waarnemingen.’

‘Dat was mijn vraag niet.’

Een andere stem nam het kanaal over.

‘Kapitein, beperk uw rapportage tot wat u kunt vaststellen.’

Kolonel Willem Kessler, verantwoordelijk voor de veiligheid van het programma.

Joris keek naar Daniel. Die had zijn potlood neergelegd.

‘Dan stel ik vast dat iemand beneden minder verrast klinkt dan ik,’ zei Joris.

Niemand antwoordde.

De landing volgde na controles, een korte rustperiode en het losmaken van de lander. Daniel bleef in het moederschip. Hij zou de baan bewaken, de rendez-vous voorbereiden en Joris terugbrengen.

‘Zorg dat je straks op tijd bij de halte staat,’ zei hij.

Het was zijn eerste grap in uren.

Joris daalde alleen af.

De landingsmotor hield het vaartuig tegen de zwaartekracht in terwijl hij tussen rotsblokken een bruikbare plek zocht. Op het laatste stuk joegen uitlaatgassen stof in vlakke banen over het oppervlak. Geen kolkende wolken; strepen van bewegende korrels.

Een contactlamp ging aan.

Hij zette de motor uit.

De cabine zakte, schokte en stond stil.

‘Aster-3 is geland.’

Hij had een zin voorbereid over menselijke nieuwsgierigheid. Nu hij hier zat, met zijn mond droog en zijn vingers verkrampd rond de bediening, vond hij het genoeg om te melden dat hij nog leefde.

Buiten lag de vlakte in hard ochtendlicht. De lage zon rekte iedere schaduw uit. Hoog boven het landschap hing de aarde, wit en blauw, bijna pijnlijk kleurrijk.

Daar woonde Lotte.

Daar had Els haar hand van zijn tas gehaald.

Joris keek op zijn controlelijst. Nog geen heldenstap. Eerst brandstof, stroom, cabine, terugkeermotor.

Hij controleerde alles tweemaal.

Pas uren later, toen zijn pak was getest en de cabine drukloos gemaakt, opende hij het luik. Op de ladder bleef hij even staan. Onder hem lag een wereld die nog nooit een menselijke voet had gedragen.

Volgens alles wat hij wist.

Zijn laars zakte een paar centimeter in het grijze materiaal.

‘Oppervlak draagt,’ meldde hij.

Hij hoorde zijn ademhaling, de ventilator van zijn pak en een kort tikje dat via zijn handschoen en arm werd doorgegeven toen hij de ladder losliet.

Daarbuiten was geen wind en geen geruis.

Toch had hij, voor hij zijn tweede stap zette, al het gevoel dat hij werd verwacht.

2. De bewoners van sector zeventien

De eerste minuten hield Joris zich aan zijn opdrachten.

Hij nam een noodmonster, zodat er ook bij een vroegtijdig vertrek iets mee terug kon. Daarna fotografeerde hij de landingspoten en onderzocht hij de bodem met een meetstaaf.

In de geringe zwaartekracht woog hij minder, maar zijn lichaam en uitrusting behielden hun traagheid. Bij zijn eerste te grote pas moest hij wild met een arm zwaaien om niet voorover te vallen.

Hij hoorde Daniel lachen over de radio.

‘Die opname bewaren we.’

Joris ontspande even.

Toen zag hij iets bewegen bij de rotsrand.

Een bleek vlak gleed tussen twee donkere blokken door. Het verdween voordat hij de camera kon richten.

Hij controleerde zijn waarden. Pakdruk normaal. Ventilatie normaal.

‘Vluchtleiding, ik zie beweging ten oosten van mijn positie.’

‘Beschrijf.’

‘Een licht oppervlak. Mogelijk een reflectie.’

‘Afstand?’

‘Ongeveer tweehonderd meter.’

Een scherpe toon drong door de verbinding. Miriam viel midden in een woord weg. De toon veranderde in regelmatige pulsen.

Joris keek naar de rotsen.

‘Dat komt hier vandaan.’

Miriam keerde terug, zachter nu.

‘Schakel over naar reservekanaal twee.’

De storing verdween.

‘Joris, we hebben voor vertrek een herhaald radiosignaal uit deze omgeving opgevangen. We konden de bron niet identificeren.’

Hij sloot zijn ogen.

‘En dat vertellen jullie mij nu?’

Kessler onderbrak haar.

‘De oorsprong was onzeker.’

‘Onzeker genoeg om iemand ernaast neer te zetten?’

Ditmaal antwoordde Miriam.

‘Je hebt gelijk. Dat had je moeten weten.’

Haar erkenning hielp meer dan een uitleg zou hebben gedaan.

Hij bekeek de klok op zijn pols. Zijn uitstap was op drie uur berekend, met een afzonderlijke noodreserve. Niet alleen zuurstof bepaalde die grens. Ook koeling, batterijen en het verwijderen van uitgeademde kooldioxide moesten blijven werken.

‘Ik kan naderen en terugkeren met ruime marge. Open terrein tot aan de rotsrand. Ik vraag uitbreiding van de toegestane afstand.’

Er volgde overleg dat hij niet kon horen.

‘Tot driehonderd meter,’ zei Miriam uiteindelijk. ‘Omkeertijd over vijfendertig minuten. Bij verlies van contact onmiddellijk terug.’

Joris bevestigde.

Hij liep beheerst. Bij iedere stap sprongen korrels op en vielen in korte bogen terug. Er bleef geen stofsluier hangen.

Halverwege vond hij de eerste afdruk.

Smal, met een diepe inkeping aan één kant. Ernaast lag een tweede, verderop een derde.

Hij hurkte voorzichtig en zette zijn eigen zool eraanast zonder het spoor te beschadigen.

Het verschil was onmiskenbaar.

‘Daniel, neem alles op.’

‘Dat doe ik.’

De afdrukken waren alleen in losse grond zichtbaar. Op de donkere, harde stroken ertussen hielden ze op.

Joris volgde ze tot aan een opening tussen twee rotswanden. Daar zag hij evenwijdige groeven en een naad die een rechthoek vormde. Rechte lijnen kwamen ook in natuurlijke gesteenten voor. Een verzonken scharnier niet.

‘Dit is vervaardigd.’

Niemand sprak.

Hij zette een kleine radiozender bij de ingang, zodat het relais contact met de lander kon houden, en stapte slechts enkele meters naar binnen.

Zijn lamp vond acht figuren.

Ze stonden langs een wand, slank en bleek. Wat hij eerst voor mantels hield, bestond uit overlappende platen. Hun hoofden waren langwerpig en glad. Eén had een diepe barst over de borst.

De voorste draaide zich naar hem toe.

Joris week terug en stootte tegen de rots.

De figuur bleef staan.

Toen klonk er in zijn hoofd een zin.

‘Jullie komen laat.’

Hij voelde zijn nek verstijven.

‘Wie zegt dat?’

‘Ik hoor het ook,’ zei Daniel onmiddellijk.

De opluchting was bijna misselijkmakend. Geen vreemde gedachte. Een stem uit zijn oortelefoon.

De figuur hief een hand met drie gelede vingers.

‘Taal onvolledig,’ zei de stem. ‘Wacht.’

Uit de luidspreker kwamen flarden muziek, een nieuwsbericht, enkele woorden Frans en een Nederlandse weersverwachting. Daarna stilte.

Ze hadden naar de aarde geluisterd.

De figuur zette een stap op de harde vloer. Haar beweging was zo gelijkmatig dat ze leek te glijden. Nu zag hij het kleine, corrigerende buigen van de gewrichten.

Ook deze wezens moesten hun evenwicht bewaren.

‘Zijn jullie machines?’ vroeg hij.

‘Bewaarders.’

‘Van wat?’

De achterwand lichtte op.

Geen zwevende beelden: het licht kwam uit het oppervlak zelf. Een zee verscheen, donker onder een bleke hemel. Langs de kust stonden gebouwen met ronde openingen. Tussen die gebouwen liepen wezens die op de bewaarders leken, maar hun lichamen waren soepeler en hun gezichten bewogen.

Een klein wezen holde achter een groter aan.

Het beeld veranderde.

Vuurstrepen trokken door een hemel. Een kust verdween onder puin en water. Daarna zag hij een schip, een sterrenveld en uiteindelijk de maan.

Een lange tijdlijn volgde, opgebouwd uit herhaalde omlopen van de aarde.

Hij begreep geen precieze aantallen. Wel dat het om duizenden jaren ging.

‘Vluchtelingen?’ vroeg hij.

De bewaarder wachtte.

‘Aangekomen. Gebleven. Gestorven.’

Joris keek opnieuw naar de acht bleke lichamen.

Geen schuilende bevolking.

Een verlaten nederzetting waarvan de beheerders nog werkten.

‘Waarom hebben jullie nooit contact gezocht?’

De vertaling stokte. Symbolen verschenen. Een afbeelding van een open hand, gevolgd door een menselijke radioantenne.

‘Later uitleg,’ zei de stem.

Een tweede bewaarder probeerde haar arm op te tillen. De hand kwam een paar centimeter omhoog en zakte terug. Langs haar flank doofden drie lichtpunten.

De voorste boog zich naar haar toe.

Voor het eerst zag Joris haast.

‘Bewaring faalt.’

‘Wat hebben jullie nodig?’

De figuur maakte een borstpaneel open en haalde er een ronde schijf uit, ongeveer zo groot als zijn handpalm. Ze legde die op een richel en trok zich terug.

Op de schijf verschenen kustlijnen.

Afrika. Europa. De smalle verbinding tussen Noord- en Zuid-Amerika.

Daarna kwamen schema’s, te snel om te begrijpen.

‘Uitleg,’ zei de bewaarder. ‘Meenemen. Terugkomen.’

Kessler beval hem het voorwerp te laten liggen.

Miriam vroeg om stilte op het kanaal.

‘Joris, geen haast. Fotografeer het eerst. Kun je het zonder aanraking verpakken?’

Hij gebruikte zijn monstertang en een afsluitbare houder.

Op de wand verscheen opnieuw de tijdlijn. Een deel lichtte rood op en werd kleiner.

‘Hoelang?’ vroeg hij.

De bewaarder wees naar de schijf.

Zijn omkeeralarm trilde tegen zijn pols.

‘Ik kan niets beloven voordat we begrijpen wat dit betekent.’

De lange kop boog.

‘Begrijpen,’ herhaalde de stem.

Op de terugweg keek Joris eenmaal om.

De bewaarder stond bij de ingang. Achter haar bleven de andere zeven onbeweeglijk in het zwakke licht.

Hij had gedacht dat de maan leeg was.

Nu wist hij hoe verlaten een bewoonde plek kon zijn.

3. Wat de schijf bewaarde

Terug in de lander werkte Joris zijn lijst af met een nauwkeurigheid die hem moeite kostte.

Stof verwijderen. Houder vastzetten. Luik vergrendelen. Cabine op druk brengen.

Pas toen hij zijn helm afzette, merkte hij dat zijn kaak pijn deed van het klemmen.

Daniel vroeg wat hij nodig had.

‘Een minuut waarin niemand tegen me praat.’

Hij kreeg er twee.

Daarna begon de terugkeer.

Het bovenste deel van de lander steeg op vanaf de achterblijvende landingsbasis. Joris bereikte een lage maanbaan en voerde de manoeuvres uit die hem naar Daniel brachten. Het moederschip verscheen eerst als een bewegende ster, later als een herkenbaar geheel van metaal en antennes.

Bij de koppeling klonk een doffe slag door de constructie.

Nooit had een geluid hem zo gerustgesteld.

Toen het luik tussen beide cabines openging, trok Daniel hem naar zich toe. Ze botsten onhandig met hun schouders.

‘Je ruikt afschuwelijk,’ zei Daniel.

Joris begon te lachen en kon een tijdlang niet stoppen.

De schijf bleef afgesloten. Ook het stof en de overige monsters werden afzonderlijk opgeborgen. Op de terugweg spraken ze uitvoerig hun waarnemingen in op band. Geen herinnering mocht later worden aangevuld met iets wat ze alleen hadden gehoopt of gevreesd.

Drie dagen later sloeg de capsule in zee.

Er waren duikers, een helikopter, een arts die in Joris’ ogen scheen. Pas na de eerste onderzoeken verscheen Kessler, achter het glas van de tijdelijke isolatieruimte.

Zijn grijze pak zat gekreukt.

‘U hebt een bevel genegeerd.’

Joris zat op de rand van zijn bed.

‘U hebt mij informatie onthouden die ik nodig had om mijn werk te doen.’

‘We wisten niet wat daar stond.’

‘U wist wel dat ik mogelijk niet alleen zou zijn.’

Kessler keek naar Daniel, die in het andere bed lag en zichtbaar wakker bleef.

‘Ja,’ zei hij.

Het was geen verontschuldiging. Het was tenminste een begin.

De kolonel vertelde dat het programma al bestond toen onderzoekers een antwoord meenden te herkennen in teruggekaatste radarsignalen. De bevestiging had lang geduurd. De laatste anderhalf jaar waren de vreemde uitzendingen sterker en regelmatig geworden.

Toen was sector zeventien aan de vlucht toegevoegd.

‘We vreesden een installatie van een andere mogendheid,’ zei Kessler.

‘Dan hadden jullie ons daarvoor moeten opleiden.’

De kolonel knikte langzaam.

‘Dat komt in het onderzoek.’

‘Ook uw rol?’

Kessler hield zijn blik vast.

‘Ook de mijne.’

De schijf werd onderzocht zonder haar open te breken. Ze reageerde op licht en zond onder bepaalde omstandigheden een zwak radiosignaal uit. Wanneer Miriam een reeks symbolen correct herhaalde, volgde een nieuwe afbeelding.

Het was geen raadsel dat iemand moeilijk had willen maken. Het was een handleiding voor lezers die geen enkele taal met de makers deelden.

Eerst kwamen aantallen. Daarna verhoudingen, atomen, tijdseenheden en eenvoudige schakelingen.

Miriam en haar team werkten in ploegen. Ze legden iedere stap fotografisch vast, lieten berekeningen onafhankelijk herhalen en noteerden nauwkeurig wat ze wisten en wat ze vermoedden.

Joris kreeg opnamen te zien van het kleine wezen bij de zee.

Het rende geen volwassene achterna, bleek nu. Het probeerde een stuk dun materiaal in de lucht te houden. Een spel, misschien vergelijkbaar met vliegeren.

Iemand buiten beeld riep.

Het kind lachte.

Joris liet de opname stoppen.

Die avond belde hij Els. Hij mocht zeggen dat hij veilig was en onder medisch toezicht stond.

‘Kom je thuis?’ vroeg ze.

‘Ja.’

Hij wilde vertellen over de maan, het kind, de acht gestalten. Hij wilde zich niet opnieuw verschuilen achter de voorwaarden die hij ooit had ondertekend.

‘Er is iets gebeurd,’ zei hij. ‘Zodra het kan, vertel ik je alles. Als het langer duurt dan redelijk is, zal ik dat niet zomaar aanvaarden.’

Aan de andere kant hoorde hij haar adem.

‘Begin dan straks maar bij het begin.’

Twee weken later hadden de onderzoekers voldoende van de handleiding begrepen om de boodschap te lezen.

Miriam bracht die persoonlijk naar de isolatieafdeling.

‘Ze kwamen van een planeet bij een andere ster,’ zei ze. ‘Hun verslagen beschrijven een botsing en de jaren erna. Een kleine groep kon vertrekken. De reis duurde generaties.’

De maan was hun laatste halte geworden. Op aarde was leven, maar de lucht en de zwaartekracht waren ongeschikt voor de vluchtelingen. Hun schip kon geen tweede grote reis meer maken.

Ze bouwden onder de maanbodem een verblijf en een archief.

De eerste generaties hadden er nog geleefd. Daarna waren er steeds minder kinderen geboren. De laatste bewoner was duizenden jaren geleden gestorven.

De machines waren gebleven.

‘Die gezichten,’ zei Joris.

‘Gemaakt naar hun eigen lichaamsvorm. Onderhouders en archivariissen. Geen levende lichamen in pakken.’

‘En waarom wachtten ze?’

Miriam schoof een vertaling naar hem toe.

De stichters hadden hun machines verboden zich te mengen in de ontwikkeling van de mensen op aarde. Contact mocht pas worden gezocht wanneer die zelf gericht de ruimte verkenden. De antwoorden op aardse radaruitzendingen waren aanvankelijk zwak geweest.

De bewaarders hadden geen werkend ruimtevaartuig meer. Ze konden seinen en wachten.

‘Ze hebben onze uitzendingen gebruikt om talen te leren,’ zei Miriam. ‘Daarom klonk het Nederlands zo vreemd. Veel woorden hadden ze alleen gehoord, zonder te kunnen nagaan wat ze betekenden. Bij hun eerste toenadering hebben ze bovendien je ontvanger overstuurd. Dat veroorzaakte die storingen.’

Ze legde een tweede blad neer.

Een technische tekening.

De drie structuren die Joris vanuit zijn baan had gezien, waren onderdelen van een installatie die warmte naar de ruimte afvoerde. Een inslag had een hoofdleiding vernield. De machines hadden noodvoorzieningen aangebracht, maar hun voorraad bruikbare onderdelen was uitgeput.

Het archief werd steeds moeilijker gekoeld.

Niet alle gegevens konden zonder voortdurend werkende correctiesystemen behouden blijven.

‘Hoelang nog?’

‘Naar onze beste berekening minder dan vijf maanden. Misschien aanzienlijk minder.’

‘De schijf?’

‘Bevat instructies en een kleine selectie. Het eigenlijke archief zit in vier opslagkernen. Samen achttien kilogram.’

‘Kunnen we ze meenemen?’

‘Alleen met de juiste voeding, koeling en aansluitvolgorde. Daarom gaf hij je de handleiding.’

Joris dacht aan de arm die niet meer omhoogkwam.

‘Aster-4,’ zei hij.

De reservemissie stond al grotendeels in de steigers.

Miriam knikte.

‘Daarvoor moet eerst iemand bereid zijn uit te leggen waarom ze nodig is.’

4. De tweede oversteek

De vergadering vond plaats in een ruimte zonder ramen.

Kessler wilde de schijf onder militair beheer houden. Niet omdat hij nog dacht dat ze van de Russen kwam, maar omdat onbekende kennis volgens hem gevaarlijk kon zijn.

‘Misschien staan er wapensystemen in,’ zei hij.

‘Misschien staan er duizend jaar medische verslagen in,’ antwoordde Miriam. ‘We weten het niet. We weten wel dat het archief verloren gaat als we blijven discussiëren.’

Joris legde een foto op tafel.

Het kind aan zee.

‘Dit is ook wat er daar ligt.’

De kolonel schoof de foto niet weg.

Het duurde nog negen dagen voor er een besluit kwam. Onderzoekers uit verschillende landen zouden toezicht krijgen. De vluchtgegevens en de eerste bevindingen werden buiten de militaire lijn gedeponereerd. Na onafhankelijke bevestiging volgde openbaarmaking.

Kessler vond de afspraken te ruim. Miriam vond ze te beperkt.

Ze ondertekenden allebei.

Daarna begonnen elf weken waarin vrijwel iedereen te weinig sliep.

De reservetoestellen waren al gebouwd voor een vervolgvlucht. Hun passagiersruimte bood plaats aan drie mensen; door meetapparatuur te schrappen konden Joris en Miriam samen afdalen. Daniel zou opnieuw in een baan om de maan blijven. Miriam had eerder de basisopleiding voor wetenschappelijke bemanningsleden gevolgd; nu werd haar plaats definitief.

Voor de kernen werd een transportkist gemaakt met isolatie, een koelvoorraad en twee onafhankelijke voedingen. De onderzoekers hoefden de opslagtechniek niet na te bouwen. Ze moesten de omstandigheden handhaven waaronder die bleef werken.

De aansluiting bleek moeilijker.

‘Verkeerde volgorde en we wissen mogelijk precies wat we willen redden,’ zei Miriam.

Ze oefenden met modellen, dikke handschoenen en een kast waarin het licht steeds onverwacht werd uitgeschakeld. Een opname van Daniels stem las storingen voor.

Joris leerde niet alleen welke handeling volgde. Hij moest ook kunnen uitleggen waarom.

Intussen was hij thuisgekomen.

Els hoorde het hele verhaal in een beveiligde spreekkamer. Daarna vroeg ze of hij opnieuw wilde gaan.

‘Ja.’

‘Omdat niemand anders het kan?’

Hij dacht na.

‘Een andere piloot zou het kunnen leren.’

‘Waarom jij dan?’

‘Omdat ik die plaats heb gezien. En omdat ik nu weet wat we daar gaan doen.’

Ze was lang stil.

‘Dan wil ik deze keer horen wanneer je bang bent. Niet pas achteraf.’

Op Lottes verjaardag zat hij naast haar terwijl ze de kaarsen uitblies. Hij bleef tot de laatste gast vertrokken was en hielp afwassen.

Die avond vertelde hij haar dat hij weer ver weg moest.

‘Om iets te herstellen?’ vroeg ze.

‘Om iets mee naar huis te nemen dat anders verloren gaat.’

‘Van wie?’

‘Van mensen die niemand meer hebben om op hun spullen te passen.’

Hij wist dat het woord mensen niet precies klopte.

Voor Lotte klopte het genoeg.

De tweede reis verliep zonder grote afwijkingen.

Dat verraste hem bijna. Hij had zich zoveel rampen voorgesteld dat de gewone werking van motoren en ventielen onwaarschijnlijk voelde.

Ze landden op veilige afstand van de eerste landingsbasis. Voor het verlaten van de cabine kregen ze toestemming om een korte boodschap naar huis te sturen.

‘Ik ben bang,’ zei Joris voor Els. ‘En ik ben goed voorbereid.’

Daarna controleerde Miriam zijn rugunit en hij de hare.

Ze trokken de transportkist op een lage slede naar de rotsen.

Ditmaal stond er een bewaarder buiten.

Haar linkerarm hing slap. Over haar borst liep een nieuwe, donkere streep.

‘Teruggekomen,’ zei de stem.

‘Dat was de bedoeling.’

Binnen stonden nog drie lichamen overeind. De rest zat of lag tegen de wand. Uit de handleiding wisten ze inmiddels dat de acht werkluchamen door één centrale beheerder werden aangestuurd.

Het licht in de zaal was zwakker dan Joris zich herinnerde.

Miriam las haar meters.

‘We hebben minder reserve dan de laatste uitzending aangaf.’

De bewaarder wees naar een geopende vloerplaat.

Daaronder stonden vier smalle cilinders in een raamwerk van leidingen.

Joris knielde. Miriam sloot eerst de externe voeding aan. Pas toen de meetwaarden stabiel waren, verbonden ze het koelsysteem.

Stap voor stap.

Geen overgeslagen controle, ook niet toen een lichtband aan de wand doofde.

De eerste kern kwam los en verdween in de transportkist.

De tweede volgde.

Bij de derde bleef een borging steken.

Joris veranderde zijn greep. Het gereedschap schoot weg en tikte tegen het raamwerk. Hij voelde de trilling door zijn handschoen.

‘Stop,’ zei Miriam.

Een controlelamp knipperde.

Hij hield zijn handen stil.

‘Nog spanning op de oude aansluiting,’ zei ze. ‘Als je nu trekt, kunnen beide contacten tegelijk loskomen.’

Achter hen ging de bewaarder door één knie.

Joris draaide zich half om.

‘Bij mij blijven,’ zei Miriam.

Het was precies wat hij tijdens vlieg oefeningen zelf tegen jongere piloten had gezegd.

Hij richtte zijn lamp op de borging. Een vervormde beugel drukte de aansluiting scheef. In de proefkast had alles recht gezeten.

Hier was niets meer nieuw.

‘Ik kan de beugel ontlasten,’ zei hij.

‘Dan houd ik de nieuwe verbinding vast.’

Ze verschoven hun posities. Zijn knie gleed over de gladde vloer. Hij zette zijn laars tegen een dwarsbalk en gebruikte het gereedschap als hefboom, langzaam genoeg om de beweging te beheersen.

De beugel gaf enkele millimeters mee.

‘Contact stabiel,’ zei Miriam.

De derde kern schoof vrij.

Joris plaatste haar in de kist en sloot het deksel van dat compartiment.

Pas toen merkte hij hoe warm hij in zijn pak was geworden.

De bewaarder zat nu op de vloer.

‘Vierde,’ zei de stem.

Die laatste kern bevatte ook het beheersysteem. Zodra ze haar losmaakten, zouden de werkluchamen stoppen.

‘Je gaat met ons mee,’ zei Joris.

‘Archief gaat mee.’

‘En jij?’

Een korte pauze.

‘Beheer opgeslagen.’

Hij vond het antwoord onbevredigend en tegelijk het enige bruikbare antwoord dat hij kon krijgen.

Miriam controleerde de volgorde op haar polskaart. Joris hield de cilinder vast terwijl zij de laatste aansluiting overnam.

De wand werd zwart.

De hand van de bewaarder zakte op de vloer.

Alleen hun lampen verlichtten de zaal nog.

In de transportkist brandden vier groene controlelampjes.

Miriam las de meetwaarden hardop. Temperatuur. Voeding. Gegevenscontrole.

Alles bleef stabiel.

Joris hurkte bij het stilgefallen lichaam. Hij raakte even de metalen schouder aan.

Daarna volgde hij Miriam naar buiten.

De aarde hing nog op vrijwel dezelfde plek boven het landschap. Op haar oppervlak waren miljoenen mensen bezig met dingen waarvan ze hier niets wisten.

De slede liet twee evenwijdige sporen achter.

Joris keek niet meer om naar de ingang. Hij moest letten op de stenen voor zijn voeten en op de vrouw die aan de andere kant van de slede trok.

Wat er nog te redden viel, reisde tussen hen in.

5. De stemmen die bleven

Bij de lander tilden ze de transportkist eerst naar binnen.

Joris bevestigde de voeding aan het boordnet. Miriam controleerde de verzegelingen en vergeleek de signalen van de vier kernen met de waarden die ze bij het losmaken had genoteerd.

Pas daarna begonnen ze aan hun eigen voorbereiding.

Daniel ontving hun rapport toen het moederschip weer boven hun horizon kwam.

‘Dus we hebben passagiers?’

‘Veel,’ zei Miriam.

De start verliep volgens plan. Onder hen bleef de landingsbasis achter, vlak bij de eerste. Verderop lagen de ingestorte warmtewisselaars en de toegang tot een nederzetting waarin niemand meer op antwoord wachtte.

Joris hoefde de stilte daar niet langer voor iets dreigends aan te zien.

Tijdens het aankoppelen zweeg hij. De laatste meters vroegen om dezelfde aandacht als bij zijn eerste vlucht, hoe belangrijk de lading ook was.

Daniel ving hen bij het luik op.

Deze keer maakte hij geen grap.

Hij keek naar de kist, naar de vier groene lichtjes, en legde zijn hand even naast die van Miriam op het handvat.

Op de terugweg controleerden ze het archief ieder uur. Wanneer één van hen sliep, namen de andere twee de wacht over. De voedingen werkten. De temperatuur bleef binnen de afgesproken grenzen.

Joris nam een bericht voor Lotte op.

‘Het is gelukt. Ik vertel je thuis hoe het eruitzag.’

Hij voegde er niets groots aan toe.

Na de landing op aarde ging de kist rechtstreeks naar het voorbereide laboratorium. Daar werden de kernen op een vaste installatie aangesloten, met afzonderlijke noodvoorzieningen. De bemanning onderging opnieuw medisch onderzoek.

Vier dagen later mocht Joris vanachter een glazen wand meekijken bij het inschakelen van de beheerder.

Miriam zat voor een luidspreker en een scherm.

Ze gaf de afgesproken identificatie door.

Eerst verscheen een reeks symbolen.

Daarna kwam de stem.

‘Bewaarplaats veranderd.’

Miriam drukte haar hand tegen haar mond en liet die weer zakken.

‘Ja,’ zei ze. ‘Jullie zijn op aarde.’

Een lange stilte volgde. Ditmaal zagen ze op de meters dat er werk werd verricht: bestanden gecontroleerd, beschadigde verwijzingen hersteld, nieuwe aansluitingen onderzocht.

‘Archief behouden,’ zei de beheerder.

Joris ging zitten.

Hij had niet beseft hoeveel spanning hij tot dat ogenblik nog droeg.

Miriam vroeg of alle onderdelen waren meegekomen.

De beheerder bevestigde het. De overgebleven collecties waren aanwezig, evenals de registers van de nederzetting en het systeem dat ze kon ontsluiten. In de verlaten werkluchten op de maan zat geen afzonderlijk geheugen dat nog moest worden gered.

De maanpost kon definitief worden afgesloten.

‘Waarom zei je dat we laat kwamen?’ vroeg Joris.

Het antwoord kwam nu in beter Nederlands.

‘De beschikbare tijd voor veilige overdracht werd kort. Wij verwachtten eerder een bezoek na de eerste antwoorden op uw signalen.’

Hij dacht aan de jaren waarin onderzoekers een boodschap voor een meetfout hadden gehouden.

‘We begrepen jullie niet.’

‘Nu wel.’

Ook de kaart op de schijf kreeg haar eenvoudige verklaring. Ze wees de bestemming aan waar het archief nog een toekomst kon hebben. De veranderende lijnen waren opeenvolgende afbeeldingen en aanwijzingen geweest.

Geen profetie.

Een verzoek om vervoer.

In de maanden daarna kwamen de andere antwoorden.

De thuiswereld heette, zo goed als de menselijke stem het kon uitspreken, Ilar. De nederzetting op de maan was ruim negenduizend jaar eerder gesticht. Haar bewoners hadden steeds moeilijker een omgeving kunnen onderhouden waarin ook volgende generaties gezond bleven.

Ze waren niet plotseling verdwenen.

Ze hadden geleefd, gewerkt, kinderen verzorgd en doden begraven. Uiteindelijk was er één laatste archivaris overgebleven. Zij had de machines gecontroleerd, haar eigen verslag voltooid en opdracht gegeven de collecties over te dragen zodra een geschikte bezoeker kwam.

Haar naam en de datum van haar dood stonden in het register.

Er wachtte niemand meer in een vergeten kamer.

Het kind bij de zee heette Nemi. De opname was gemaakt op Ilar, jaren voor de ramp. Haar naam stond later ook op de passagierslijst van het vertrokken schip.

In een ander bestand hoorden ze haar als volwassen vrouw lesgeven.

Joris luisterde naar beide opnamen op dezelfde middag.

Daarna belde hij naar huis om Lotte even te horen.

De openbaarmaking verliep rommelig.

Regeringen betwistten afspraken. Kranten beschuldigden elkaar van goedgelovigheid. Er verschenen vervalsingen naast authentieke foto's. Het duurde voordat onafhankelijke onderzoekers toegang hadden gekregen tot voldoende materiaal om de bevindingen te bevestigen.

Toch kwamen de gegevens beschikbaar.

Ook het verslag over de geheimhouding verscheen. Kessler nam verantwoordelijkheid voor het achterhouden van de radiosignalen en verloor zijn leidende functie. Joris en Daniel legden onder ede uit wat zij voor vertrek wel en niet hadden geweten.

Daarmee eindigde het Asterprogramma als geheime onderneming.

Het archief kreeg een stichting onder gezamenlijk wetenschappelijk bestuur. Ontcijferde gegevens werden gekopieerd en verspreid; de oorspronkelijke kernen bleven onder voortdurend technisch toezicht. Binnen vijf jaar waren de bewaarde collecties bovendien volledig naar onafhankelijke opslaginstallaties overgebracht.

Hun voortbestaan hing niet langer van vier kwetsbare cilinders af.

Joris ging niet opnieuw naar de maan.

Hij bleef vliegen, leidde jongere piloten op en leerde thuis zijn tas uit te pakken voordat iemand hem daarom vroeg.

Vijf jaar na de tweede vlucht bezocht hij met Els en Lotte de eerste openbare tentoonstelling over Ilar.

In een verduisterde zaal draaide de opname van Nemi aan zee. De vertaling stond onder het beeld. Het dunne speelgoed trok aan haar handen, ontsnapte bijna en bleef toch omhoog.

Er klonk gelach.

Lotte, inmiddels veertien, bleef lang staan.

'Ze had er plezier in,' zei ze.

'Ja.'

'Dat kun je verstaan zonder vertaling.'

Toen ze buitenkwamen, hing de maan boven de stad. Bleek tussen de eerste avondwolken.

Joris wist waar de twee landingsbases stonden. Waar de slede haar sporen had getrokken. Waar acht metalen lichamen hun werk hadden beëindigd.

Alles wat hij daar had moeten doen, was gedaan.

Els stak haar hand in de zijne.

'Naar huis?'

Hij keek nog eenmaal omhoog.

Toen liep hij met hen mee.